

I. Formule mediane externe.

1. *Formulele de verificare a atenției* nefiind atestate în colecțiile vechi, posibilitatea urmăririi destinului lor cade de la sine. Totuși, anumite variante ale acestor formule precum și unele observații ale culegătorilor ne oferă posibilitatea să facem unele considerații.

În primul rînd, nu toți povestitorii care folosesc *formula de verificare a atenției* cunosc înțelesul cuvintelor componente ale formulei respective („cîont“, „leveș“ etc.)¹. Prin urmare, este vorba de o reproducere mecanică. În al doilea rînd, povestitorii pronunță uneori și cuvintele care inițial constituiau răspunsul ascultătorilor (I, 518). În acest caz, formula își pierde funcția pentru care a fost creată inițial. În sfîrșit, în al treilea rînd, formula este asimilată de cele mai multe ori de *formula de solicitare a curiozității ascultătorilor*, prin care povestitorii anunță că basmul în continuare este și mai frumos:

„S-o lua bătrînu, s-o tă dus, s-o tă dus, multă lume-mpărăție, ca Dumnezo să ne țîie, din poveste tă mai iește mindră și frumșă ca s-o spun la dumneavostă. Cîont! Popricaș! Guiaș!” (I, 517–518; cf. II, 59, 60, 130).

2. *Formulele prin care se suscită interesul, curiozitatea ascultătorilor* continuă să fie prezente la povestitorii contemporani, atingînd o frecvență deosebită chiar în cadrul aceluiași basm: „Sî s-o luat ș-au plecat ii pi drum. S-o dus, ca cuvîntu din poveste, Dumn'ezău la noi soseșt'i mai mîndră și mai frumșă înaint'i iești” (II, 56; cf. 60, I, 462, 469). Această formulă se repetă aproape identic. Momentul folosirii ei este, de regulă, același ca și în basmele din colecțiile vechi, prin urmare, verbele *a se duce* și *a merge* sînt nelipsite din formula respectivă.

O frecvență deosebit de mare o au formulele *întrebare-exclamare*, plasate de povestitori înaintea relatării unui fapt ieșit din comun, stîrnind astfel curiozitatea ascultătorilor:

„Băgă k'ieia și descuie. *Țe să vedeți, oameni buni?*” (II, 189); „Cîn intră înăuntru, *și să vadă?*” (II, 321; cf. II, 165, 290, 321).

Desigur că nu întotdeauna expresiile respective îndeplinesc funcția enunțată. Uneori, prin astfel de formule, povestitorii marchează diferite pauze; nu este exclusă posibilitatea ca, în aceste cazuri, ele să fie folosite și ca scurt răgaz de gîndire înaintea relatării unor noi fapte.

3. *Formulele de trecere* continuă să se folosească mai ales de către povestitorii cu repertoriu bogat și numai în basmele fantastice, unde acțiunea este mai amplă, mai complexă, știut fiind că formulele respective anunță, de regulă, episoade paralele: „Să-l lăsăm pă-mpăratu cu cele doo fete și să ni urmăim cu fata cea mică” (II, 151); „În timpu șela și să petreșe nunta, fi lăsăm noi pe dînși acolo să nuntească, noi n'i dușem să videm” (II, 340); „Să lăsăm copiii acolo, să videm unk'iașu țe-a făcut cînd a vint acasă” (I, 160); „Acu a rămas unk'iașu cu mătușa și să videm țe-a făcut ai doi copii la neamuri” (I, 160; cf. 156, 193, 211).

¹ Vezi O. Bîrlea, *Introducere*, p. 79.